

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**29.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT**

EFLAK - 2007

2006 Kazı sezonunda EFLAK tarafından düzenlenecek olan
Toplantıda sunulacak makalelerin konuları:

**28 MAYIS - 01 HAZİRAN 2007
KOCAELİ**

Soloi / Pompeiopolis 2006 Yılı Kazıları

Remzi YAĞCI

AYRIBASIM

SOLOI / POMPEİOPOLİS 2006 YILI KAZILARI

Remzi YAĞCI*

12.07.2006 tarihinde başlanmış olan Soli /Pompeiopolis kazı çalışmaları 1 uzman arkeolog, 1 mimarlık tarihi profesörü, 1 mimar, 1 harita mühendisi, 1 restoratör, 8 arkeolog, 3 arkeoloji öğrencisi ve 20 işçi ile 13 Temmuz - 15 Ağustos 2006 tarihlerinde sürdürülmüştür.

A) SÜTUNLU CADDE

2006 yılında yapılan çalışmaların başlıca amacı; 2005 kazı sezonunda E-F 41 plan karelerinde açığa çıkarılan *opus sectile* tabanının¹ E-F serisinde genişletilerek Sütunlu Cadde'nin İ.S. VI. yüzyıldaki kullanımını, özellikle de F41 açmasında açığa çıkarılan ve 525'teki deprem sonucu yıkılan mimarî yapılanmanın Sütunlu Cadde'nin özgün mimarisi ile bağlantısını saptamaktı. Bir diğeri ise, Sütunlu Cadde'de ileriki yıllarda yapılacak olan mimarî restorasyon için veri (kazı, çizim) toplamaktı. Bu amaçla cadde boyunca belirlenen plan karelerde sondaj kazıları gerçekleştirılmıştır.

E-F 40 – E-F 39

2005 kazı sezonunda E-F 41 açmasında bulunan Erken Bizans Dönemi *opus sectile*'sinin² kesin olarak tarihlenebilmesi ve mimarî kontekstinin açığa çıkarılması amacı ile E-F 39 ve E-F 40 plan karelerinde kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Özellikle F serisinde bulunan mimarî kalıntılar, Sütunlu Cadde'nin Bizans Döneminde de etkin bir kullanım gördüğünne işaret etmektedir. Bunlar, deprem sonucu yıkılmış uzun duvarlardan, bu duvarlar ise, Roma Dönemi çoklu girişlerinin düzgün bloklarla örülerek kapanmasından oluşmaktadır. Bu durumda, Roma dükkanlarının giriş kapılarının, Bizans Döneminde içleri örülerek daha geniş mekânlar oluşturulduğu anlaşılmaktadır. 525 (*terminus post quem*) yıllarında yaşanan deprem³ sonucunda çeşitli boytlarda mekân (olasılıkla dükkan)

* Doç. Dr. Remzi YAĞCI, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tinaztepe Yerleşkesi, Buca/İzmir/TÜRKİYE. remzi.yagci@deu.edu.tr

2 Yağcı 2006: 175-176, fig.2.

3 Peschlow-Bindokat 1975: 391.

duvarlarının Sütunlu Cadde'nin doğu portikosu içine yıkıldığı anlaşılmaktadır. İleride açılması planlanan dükkânlar caddenin doğusundan geçen şimdiki Viranşehir Caddesi'nin altındadır. E-F 41 açması ile benzerlik gösteren opus sectileye 5.55 m. kodunda ulaşılmıştır. Restorasyon ekibi tarafından temizliği yapılan tabanın fotoğraflarının çekimi ve mimarî çizim çalışmalarının tamamlanmasından sonra ileride teşhir edilmek üzere jeotekstil ile örtüerek koruma altına alınmıştır (Resim: 1). Arkeolojik verilere göre: Soli/Pompeiopolis Sütunlu Caddesi'nde (*cardo maximus*) depreme dek geometrik ve figürlü mozaik ile çok renkli ve geometrik (üçgenden, çokgen ve dairesel) bezemeli opus sectile taban döşemesi eşzamanlı kullanılmıştır.

C 20/21:C20/21 açmalarında 15.07.2006 tarihinde başlanan kazı çalışmalarında sütunlu caddenin restorasyonuna yönelik olarak mimarî parçaların açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Kazı çalışmaları sonucunda C 20/21 açmalarında Roma Dönemi blokajının geç dönemde tahrip edildiği ve açılan tahrip çukurları içinde çeşitli mimarî parçaların bulunduğu gözlemlenmiştir. C/20 açmasında bulunan bu tip parçaların yoğunluğu nedeniyle 4.31 m. seviyesine kadar inilmiştir. C/20 açmasında önceki yıllarda C-39,40,41,42,43 ve B-39,40,41,42,43 plan karelerinde bulunan Sütunlu Cadde'nin özgün sert zeminli yol blokajına ulaşımıyla kazı çalışmalarına 4.31 m. seviyesinde son verilmiştir. C/21 açmasında 4.90 m. seviyesinde ise kireç ocağı olması muhtemel bir yapı ile karşılaşılmıştır. Ayrıca açmanın kuzeydoğu köşesinde yapılan sondaj kazısı ile 4.49 m. seviyesine inilmiş ve bu alanda sıkıştırılmış toprak, seramik ve çakıl taşından oluşturulmuş bir taban bulunmuştur.

C 48: C 48 açmasında, önceki yıllarda bulunan ve Mersin Müzesi'ne teslim edilen mermer heykellerin eksik parçalarını bulabilmek amacıyla kazı çalışmalarına 5x5 m. ölçülerindeki alanda 5.38 m. seviyesinden başlamıştır. 4.65 m. seviyesinde mermerden, *phiale* tutan Roma Dönemi bir heykel eli bulunmuştur (Resim: 2).

D 20: C 20 plan karesinde doğu portikoya ait stylobatın mimarîsini anlayabilmek amacıyla kazı çalışmalarına 5x3m. ölçülerindeki bir alanda başlanmıştır. Bu alanda 5.33 m. seviyesinden başlanan kazı çalışmaları sonucunda doğu portikoya geçiş sağlayan basamaklar bulunmuştur. D20'de ayrıca Bizans döneminde alt yapı düzeninin yozlaşlığı, kente su sağlayan künk sıralarının da stylobat krepisi üzerinden geçirildiği saptanmıştır. D 20 açmasının kazı çalışmalarına 4:32 m. seviyesinde son verilmiştir (Resim: 3).

B) SOLİ HÖYÜK

2006 Soli Höyük kazı çalışmaları G8, E6, H7 açmaları ve E7/E6, E7/F7, F7/F8, G7/F7, G8/G9, D7/D6, G7/H7, F8/G8, F9/G9 ve D7/E7 açmaları arasında kalan servis yollarında gerçekleştirılmıştır. Servis yollarının kaldırılmasının amacı; doğal nedenlerle (yağmur, sel v.b.) kesitlerde oluşan yıkım, bozulma ile işlev kaybını önlemek ve bu açmalar içinde kalan geç dönem (*Hellenistik, Roma*) mimarisini ayrıntılı olarak çizerek belgelemektir.

G 8: G8 kazı çalışmalarındaki amaç; G9 açmasında özellikle Hitit stratigrafisine ait mimari yapıların (15.88 m. A duvarı, Hitit Geç İmparatorluğu Dönemine ait) ve tabakaların bu açmada da devamlılık derecesinin saptanıp bir kontekst elde etmekti. Hitit stratigrafisinin özellikle bu yamaç açmalarındaki önemi; höyükün üst seviyelerinde Roma, Helenistik, Klâsik, Arkaik ve Demir Devri stratigraflerinin net bir şekilde belirlenmesi ile yamaçta yer alan bu plan karede, Hitit Dönemi gibi erken dönem tabakalarının kontekstinin açığa çıkarılabilmesiydi.

2006 kazı sezonunda, G8 açmasında Hitit İmparatorluk kontekstinde 15.86 ve 15.88 duvarlarının arasında, 15.55 metre kodunda yerleşim içi bir çömlek içinden dağılmış durumda kap parçaları, hayvan kemikleri ve ölüarmağanlarından oluşan yakma bir mezar kalıntısına rastlanmıştır⁴ (Resim: 4). Bu güneydoğu duvari tamamen tahribata uğramış bir mekân içinden 2006 kazı sezonunda 15.69 seviyesinden başlayarak ve yoğun olarak kötü pişmiş, tek renkli, çoğu kalın cidarlı açık mutfak kap parçalarının kırık ve kümelenmiş olarak geldiği gözlenmiştir (Resim: 5). Söz konusu seramik grupları ile birlikte hayvan kemikleri, oksitlenmiş bir bronz iğne ve bir de boncuk açığa çıkmıştır ve buluntu yoğunluğunun 15.69'dan 15.55'e dek sürdüğü gözlenmiştir. 15.55'ten başlayan mezar kalıntıları arasında başlangıçta, seramik parçaları ile kemikler birbirine karışmış durumda bulunmuştur. Kazı alanı genişledikçe beyaz rengi, ters dönmüş, halka kaideli ve basınç nedeniyle patlamış bir çömlek (Resim: 6) ile içinde güney-doğu yönünde bir skarabe, okside olmuş bronz bir iğne yan yana *in situ* açığa çıkarılmıştır. Mezar buluntularının dağılımının saptanabilmesi için çömleğin kaide çevresinde kazılar genişletilerek kaidenin kuzey-batısında 15.45 kodunda beyaz astarlı (WS) II kap parçası; güneyinde 15.36'da ise, siyah şeritli bir taş boncuk (Resim: 7) ölüarmağanı olarak

4 Yağcı 2007b.

bulunmuştur. G8/F8 kesitinin içine giren bölümde açılan sondajda hayvan kemik ve dişleri ile WS II kap parçası dışında bir buluntuya rastlanmamıştır. Kaidenin güneyinde 15.45 kodunda kül kalıntılarının yoğun bir biçimde korunduğu yanık döküntü içinde 15.43 kodunda yanık bir Hittit hiyeroglifli bulla bulunmuştur (Resim: 8). Böylece 15.55-15.45 kodları arasında ölü armağanları ile birlikte dağılmış bir çömlek/yakma mezarın varlığı açığa çıkarılmıştır. G8 mezarı, Soli Höyük'te aynı tipte şimdiye dek bulunan ikinci örnektir⁵. Buluntular arasındaki hiyeroglifli bulla, mezarın bir yetişkine ait olduğunu göstermektedir. Bulla üzerindeki Hittit hiyeroglifli yazıt, Haluk Abbasoğlu'na armağan kitabında Prof. Dr. Ali ve Belkis Dinçol⁶ tarafından yayınlanacaktır. Verilen bilgiye göre: Bullanın özgün mührü, askeri unvan sahibi "Parnapi" adlı bir erkek kişiye aittir ve yazı tipi özelliklerine göre İ.O. XIII. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

Kilikia'da İ.O. II. binyilda mezarlarda, Meydancikkale⁷, Tarsus Gözlükule⁸ örneklerinde olduğu gibi yerleşim içinde yer alır. Bunlar basit toprak mezarlardır ve burada ölü gömme ve yakma geleneği ile karşılaşılmaktadır⁹. Ölü gömme geleneği hem yerleşim içi hem de çömlek/yakma mezar olması açısından Soli G8 ile benzerlik gösteren, bir bebeğe ait olan ve Eski Hittit Dönemine tarihlenen Gözlükule mezarı¹⁰, bu bölgede şimdiye dek bilinen en erken örneği temsil etmektedir. Soli G8 mezarı ile bu bölgede çömlek/yakma mezar geleneğinin Geç Tunç I Döneminden (Eski Hittit)- Hittit İmparatorluk dönemine dek sürdüğü görülmektedir. Gözlükule ve Soli Höyük'teki yerleşim içi mezarlarda, Kizzuwatna'nın Orta ve Geç Tunç çağlarında, geleneklerine bağlı, 'muhofazakâr' bir bölge olduğunu düşündürmektedir.

Soli G8 mezarı içindeki başlıca ölü armağanları; baskı yüzü işlenmemiş 1 taş skarabe, 1 hiyeroglifli bulla, 1 boncuk ve bir WS II kap parçasından oluşmaktadır. Bunlardan Mısırlı kökenli bir mühür-amulet bicimi olan skarabe, hayatın ve yeniden doğuşun simgesi olarak Mısırlı'da halk ya da hanedan mezarlarda belirgin bir

5 Daha önce F9 plan karesinde 15.98 kotunda yine dağılmış durumda *urna* bir mezar çevresinde bulunan ölü armağanları: III. Thutmosis dönemine tarihlenen bir skarabe, altın bir küpe ve beyaz astarlı (*white slip*) II kap parçasından oluşmaktadır. Yağcı 2003a: 94.

6 Katkılarından dolayı teşekkür ederim.

7 Basit toprak mezarlarda. Mellink 1972: 171, Akyurt 1998: 169.

8 Goldman 1956: 47.

9 Her iki gömülü de Hititlerde yaygındır. Bittel ve diğ. 1958: 24, Dinçol 1969: 222, Akyurt 1998: 126, 169, Harita 1-2.

10 Geç Tunç I (İ.O. 1650-1450), "A" alanı, terasta ve "N" odasının doğu duvarı altında. Goldman 1956: 47.

ölü armağanıdır¹¹. Soli G8 mezarı gibi WS II ile skarabenin birlikte bulunduğu askı/ip deliği olmayan Soli G8 skarabesinin mezardaki işlevi, Soli F9'da bulunan III. Thutmosis skarabesinden farklı olarak, baskı yüzünün işlenmemesi nedeniyle mühürden çok amulete uygun düşmektedir.

Skarabe ile yan yana bulunan tunç iğnenin işlevi, yakma/çömlek-urna mezarlardan bilinmektedir. Örneğin halk mezarlıklarında ölünen kül ve kemik kalıntılarının bir beze sarılarak bir çömleğin içine konması bir gelenektir. İgne, kül bezinin tutturulmasında kullanılmaktadır. Bu tip bir uygulamaya ilişkin en tipik örnekler, Gedikli'de¹² görülmektedir¹³. Soli G8 mezarda bez kalıntısının bulunamayışı, bezin mezarın dağılması nedeniyle dayanıksız bir nesne olarak yokmasına bağlanmaktadır.

Ölü armağanları arasında yine kişisel eşya kapsamında yer alan boncuk, Anadolu'da I. Ö. II. binyıl mezarlıklarında Batı Anadolu'da Troia, Beşiktepe, Panaztepe; Geçiş Bölgesi: Yanarlar; Orta Anadolu: Gordion, Alişar, Kültepe; Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Kargamış, Tell Açına'da bulunmuştur¹⁴. Bu tür süs eşyaları mezarlarda yaşı ayırmayı olmaksızın görülebilmektedir.

WS II kap parçası, kırık ve amorf da olsa mezardan çökeltisi içindeki ölü armağanı özelliği taşıyan bir diğer buluntudur. Küresel gövdeli, lades kemiği biçiminde

11 Yeniden doğuşun ve hayatın simgesi olan Güneş Tanrısi Khepri ile ilişkilendirilir. Bu Tanrı, Güneş Tanrısi Ra'nın bir tipidir. Ayrıca yaratıcı Tanrı Atum ile de ilişkilidir. Lurker 1980: 104-105, <http://mcclungmuseum.utk.edu/permex/egypt/egs-text.htm>. Skarabe, Anadolu'da mezardan armağanı olarak ender görülür. Örneğin, incelenen 44 merkezdeki yaklaşık 1000 mezarlardan yalnızca ikisiinde rastlanmıştır. Akyurt 1998: Tablo 76, 84., İlki Panaztepe'deki iki ayrı *pithos* mezarda bulunan iki skarabedir. Bunlardan birisi üzerindeki yazıtına göre, III. Amenophis (İ.O. 1396-1358) Dönemine tarihlenmektedir. Yazara göre, Panaztepe'ye sonradan getirilmiştir. Erkanal 2002: 193, Erkanal 2004: 91, İkincisi ise: Tell Atchana IV. yapı katından (İ.O. 1447-1370) bir yetişkinde ait küp gömüde bulunmuş bir skarabedir. Woolley 1955: 215. Woolley, Niqme-pa sarayıdan ayrıca 50'den fazla WS II bulmuştur. Bunlardan yalnızca ikisi mezardan出土 (buluntusudur). Woolley 1955: 361.

12 Gedikli yakma mezarları Erken Tunç III (İ.O. 2200-2000)'e tarihlenirler. Bu dönemde Gedikli mezarlarında bulunan *depas amphikypellonlar* nedeniyle Gedikli Troia II ile tam anlaşılılamayan bir ilişki içinde görülmektedir. Ayrıca Troia II, Kilikia Erken Tunç Çağ I Çağı ile de etkileşim içindedir. Mcqueen 1986: 30, 133.

13 Alkim 1966: 27-57, Dinçol 1969: 223. Yakmanın Hitit kral ve kralice için uygulanışına ilişkin metinlerde, kemiklerin gümüş maşalarla toplanışı ve içinde eritilmiş yağ bulunan bir kupa içine konduktan sonra çıkarılıp keten bir 'gazzarmulli' üzerine konması ve bunların ölen erkek ise bir sandalye, kadınsa bir tabure üzerine yerleştirilmesi anlatılmaktadır. Kemikler son aşamada Ukturi'den (ceset yakma yeri) taşınıp ölünen taş evine (*É-NA*) getirilmekte ve bir yatağın üzerine konmaktadır. Otten 1958b: 82, Gurney 1981: 167, Akyurt 1998:149.

14 Akyurt 1998: Tablo 84.

kulplu olan bu tür kaplar, Kıbrıs üretimi "süt kapları" olarak bilinmekte ve Orta Akdeniz'den Mısır, Suriye-Filistin kıyılarına dek yayılmaktadır¹⁵. WS II'lerin Kıbrıs'ta çoğunlukla ölü armağanı olarak kullanılması, ölü kültü ile ilişkili oldukları savının öne sürülmesine yol açmıştır¹⁶. Soli G8 WS II örneği bir gövde parçasıdır¹⁷. Soli Höyük'te şimdkiye dek bulunan toplam 13 örneden yalnızca iki gövde parçası yerleşim içi mezar armağanı olarak görülmektedir¹⁸. Anadolu'da Kıbrıs WS II kaplarının ölü armağanı olarak kullanılması enderdir¹⁹.

Mezarlarda kullanılan bu tip kırık kapların ölü kültyle ilgili "sunu kapları" olduğu düşünülmekte ve mezarlardaki örnekleri, ölenin yaşamından sonra öbür dünyaya bir şeyler taşıdığı inancıyla, geleneksel olarak sunudan sonra özellikle kırıldığı yazılı belgelerden bilinmektedir²⁰. Soli G8 örneğinde görüldüğü gibi kırık sunu kap parçaları, hayvan kemikleri ve çeşitli armağanlar kremasyon tipi ölü gömmenin temel öğelerini oluşturur²¹. Bu tip, urna/çömlek mezarlardan ceset gömme mezarlara göre daha az ölü armağanı içermesi, ceset yakma yerlerinde toplanan kırık seramik ve boncuk gibi kişisel eşyalardan anlaşılacağı üzere, bu eşyaların ceset ile birlikte yakılarak tahrip edilmesine ve ancak kalanların kaba konmasına bağlanmaktadır²². Soli G8 mezarında bulunan yanık Parnapi bullası, bu tip bir ölü armağanı olarak değerlendirilebilir.

Soli G8 mezarında bulunan kemikler bir büyükbaş hayvana aittir. Hittit ölü kültü ile ilgili törenlere ilişkin yazılarda; libasyon, hayvan kurbanı ve ölü yemeği gibi temel konulardan söz edilmektedir. İ.O. XIV-XIII. yüzyıla tarihlenen ve hanedana ait kişilerin yakılarak gömülmesi ile ilgili metinlerde ölü ruhuna kurban edilen ve giden ruhun geri dönmeye yardımcı olan aracın hayvan kurbanı olduğu görülmektedir²³.

15 Karageorghis 2001: 9, Yağcı 2003b: 9. Anadolu'da dağılımları için bkz. Todd 2001: 206.

16 Kromholz 1978: 2. Ancak hem sunu hem de sofra kabı olarak kullanıldıkları da öne sürülmektedir. Malmgren 1999: 78.

17 Şimdkiye dek bu tipe özgü 8 gövde, 3 ağız ve iki de kulp, (ikincisi 2006'da E6'dan bulundu) olmak üzere 13 ayrı parça açığa çıkarılmıştır.

18 Yağcı 2003a, Yağcı 2007a: Res. 19.

19 Soli dışında örneğin Tell Açana'da 59 no.lu basit toprak mezar. Woolley 1955: Lev. CXXX, BM 30.

20 Bryce 2002: 194. Libasyondan sonra seramik kırma geleneğinin yalnız Anadolu'da değil, Mikenler'de de uygulanması ve diğer tartışmalar için bkz. Akyurt 1998: 143-144.

21 Akyurt 1998: 152.

22 Akyurt 1998: 137.

23 İmparatorluk Dönemi Hittit metinlerinde, kurbanın boğazı kesilirken, kurban eden ölenin bedenine seslenir: "Sana olan buna olsun! Ruhun bu öküze insin" Otten 1958a: 13, Otten 1958b: 81, Bryce 2002: 193-194.

Sonuç olarak: G8 yerleşim içi çömlek mezarı, Kilikia'da şimdilik en eskisi Tarsus Gözlükule'den bilinen bir geleneğin İmparatorluk Dönemindeki (İ.O. XIII. yüzyıl) devamıdır. Bu iki örneğe göre yakma her yaşı grubuna uygulanabilmektedir. Yakma geleneği Güney bölgesinde en eskisi Gedikli olmak üzere Erken Tunç Çağına dek gitmektedir. Ölüarmağanlarından skarabe, WS II kapları, yukarıda da söz edildiği gibi daha çok kıyı ve deniz ticaretine açık ya da onunla bağlantılı bölgelerdeki mezar buluntuları arasında yer almaktadır. Buluntulara göre: Mısır ve Kıbrıs malları Soli'ye gelmekte, hem günlük hayatı, hem de ölüarmağanı olarak kullanılmaktadır.

Mezarda çıkan kap parçalarına göre bu bölgede seramik kırma geleneğinin uygulandığı görülmektedir. Ölüarmağanların ise simgesel olarak "yeniden diriliş" uygun nesneler olduğundan bölgedeki manizm (ölü kültü) ile ilgili ipuçları vermektedir.

Kişisel eşya kapsamında yazılı belge olarak, Soli Höyük'te bulunan Muwazi ve Targasna'ya ait bulla ve seramik baskılarından sonra Soli G8 mezardında bulunan Parnapi bullası, Kizzuwatna'nın onomastiği ve bir hançer/kılıç adamı (*gladius*) olması dolayısı ile de bölgedeki ünvanlar açısından büyük önem taşımaktadır. Ölen kişinin kendi mührü olmadığından bullaya göre, mezarın sahibinin, Parnapi'nin bir yakını ya da onunla ilişkili bir kişi olduğunu akla getirmektedir. İ. Ö. XIII. yüzyıla tarihlenen mezar, Hitit İmparatorluk Döneminin son yüzyılında Kizzuwatna'daki ölü gömme gelenekleri hakkında ayrıntılı bilgi bakımından önemlidir.

D7/E7 SERVİS YOLU

D7 ve D6 açmaları içindeki kireç taşı platformları birleştirmek amacıyla D7/E7 açmaları arasındaki servis yolunu kaldırma çalışmalarına başlanmıştır. Servis yolunda 20.94/20.46 seviyeleri arasında dolgu toprak nedeniyle farklı kültür katlarına ait çanak-çömlek parçalarından oluşan karışık malzeme ele geçirilmiştir. Buluntular içinde Helenistik Dönem kırmızı firnisli kulp ile ağız, megara kâsesi gövde parçası, *unguentarium* boyun parçası, koyu kahverengi firnisli gövde parçaları, Klâsik Dönem parlak siyah firnisli gövde parçaları sayılabilir.

E6

Kazı çalışmaları 19.59 m. kodundan başlamış ve 17.80 m. kodunda bitirilmiştir. Bu seviyeler arasında çalışılan alanda yoğun olarak Roma Dönemine ait düz çatı

kiremit parçaları, çok miktarda çivi ve metal objeler de ele geçirilmiştir. Roma Dönemi yapı katının alt tabakalarda yer alan kültür katlarını tahrip etmesi sonucu ele geçirilen seramik buluntularının farklı dönemlere ait olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle, bir stratigrafi oluşturulamamıştır. Seramik buluntuları içinde çeşitli dönemlerden amphoralara ait gövde, ağız-kulp parçaları ve bezemesiz mutfak kapları yoğunlukla bulunmaktadır.

19.59/19.39m. seviyeleri arasında İ.O. 7. ve 6. yy.a ait seramik buluntularının ağırlıkta olduğu gözlemlenmiştir. Arkaik Dönem pembemsi astar üzerine kırmızı renkte yatay bantların olduğu gövde parçaları, ağız kısmı bant şeklinde kırmızı boyalı ağız parçaları ve Orta Demir Dönemine ait devetüyü ve sarımtrak devetüyü astar üzerine kahverengi yatay bant ve şeritlerin olduğu gövde parçaları, İ.O. VII. yy. devetüyü astar üzerine kahverengi boyalı dış bordürü kalın konsantrik dairenin bir bölümü korunmuş gövde parçası ve 1 adet İonia kâsesi ağız parçası önemli seramik buluntuları arasındadır.

19.39/19.13 m. seviyeleri arasında karışık malzemenin de gösterdiği gibi dolgu toprak devam etmektedir. Kırmızı firnisli kâseye ait ağız paçaları, kenarları kırmızımsı kahve dip, kırmızı firnisli ağız ve gövde parçaları olmak üzere Helenistik Dönem seramik parçaları yoğunluktadır. Ayrıca seramik buluntuları içinde Klâsik Dönem siyah firnisli gövde ve ağız; Arkaik Dönem açık kahverengi astar üzerine siyah renkte işin motifi bulunan ağız parçası, kiremit rengi astar üzerine kırmızı yatay bant bezemeli gövde; Orta Demir Dönemi sarımsı devetüyü astar üzerine kahverengi boyalı yatay şeritlerle bezenmiş ağız ile gövde parçaları, mühürlü kulp ve devetüyü, pembe astarlı bezemesiz mutfak kapları yer almaktadır.

19.13/19.03 m. seviyeleri arasında dağınık kerpiç parçaları ele geçirilmiş olup farklı dönemlere ait seramik grubu içinde Helenistik Döneme ait kırmızı firnisli ağız ve dip, rulet baskılı, kahverengi firnisli gövde parçaları yoğunluktadır. 19.11 m. kodunda Helenistik Dönem kandil parçası ele geçirilmiştir.

20.35 m. seviyesindeki Roma Dönemi savunma duvarının kesitlerini düzeltme çalışması sırasında kesit içinde 18.54 m. kodunda krem astar üzerinde omuz bölümünde kırmızı yatay bantlar ve dalga motifi bulunan Arkaik Dönem *oinochoe* (Resim: 9) tüm olarak açığa çıkarılmıştır. Bu testinin çevresinde ele geçirilen buluntular arasında Helenistik Döneme ait daldırma ve kırmızı firnisli kaplara ait parçaların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Helenistik Döneme ait testinin çevresindeki buluntular arasında aynı kotta yer alan metal çivi ve ok ucu da yer almaktadır. 17.80 m. kodunda tek sıra halinde kireçtaşçı bloklar gözlemlenmiştir.

Bu taban üzerinde bulunan testi *in situ*'dur (Resim: 9). 17.40 m. kodundaki güney kesitten toprağın dökülmesi sonucu, Helenistik amphoraya ait ağız, kulp ve gövde parçaları ele geçirilmiştir. Amphoraya ait bu seramik grubu içinde mühürlü kulp parçası yer almaktadır. Açımanın güneydoğu köşesinde 17.75 m. kodunda küçük dere taşlarından oluşan taş döşeme bulunmuştur. Açımanın batı kesitini düzeltme çalışması sırasında 17.42 m. kodunda tüme yakın Helenistik Dönem daldırma firnisli kâse ele geçirilmiştir. E6 açmasındaki çalışmalar 17.80 m. kodundaki Helenistik Döneme ait kireç taşı platformun bulunmasıyla sonlandırılmıştır (Resim: 10).

E7/F7 SERVİS YOLU

E7 ve F7 açmaları arasındaki stratigrafiyi sağlamak ve ortak bir kontekst oluşturabilmek amacıyla servis yolunun kaldırılmasına karar verilmiştir. Yapılan seviye indirme çalışmalarında ele geçirilen seramik buluntuları arasında; Helenistik, Klâsik, Arkaik ve Geometrik Döneme ait seramik parçaları ve devetüyü, pembe astarlı olmak üzere bezemesiz mutfak kaplarına ait parçalar ele geçirilmiştir. Döküntü ve dolgu topraktan kaynaklı malzemenin karışık olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışma sonucunda Roma savunma duvarının devamı olan 20.61 metre kodunda duvar ortaya çıkarılmıştır. Bu duvar üzerinden gelen seramik buluntuları arasında Klasik Döneme ait siyah firnisli iki adet gövde parçası bulunmaktadır. 20.70 m. kodunda F7 açmasının, E7-F7 servis yoluyla birleşen kuzey kesitinde Klâsik Dönem kırmızı figür teknigiyle yapılmış Satyr ve Mainas'ın (Mainad) betimlendiği gövde parçası ele geçirilmiştir (Resim: 11).

Sonuç olarak, Soli Höyük'te plan kare sisteme göre (5x5 m.) oluşturulan açmalar arasındaki servis yolları, 2001'den 2006 yılına kadar oluşan doğal bozulmalar (sel, çöküntü v.b.) ve Roma-Hellenistik mimarîsinin tamamen açığa çıkarılması gerekliliği nedeniyle 2006 yılında sistematik olarak kaldırılmıştır. Soli Höyük'teki açmaların son durumu bir bütün olarak yeniden çizilmiştir. Üst tabakalarda malzemenin bir kontekste bağlı olmaksızın karışık çıkması, savunma amaçlı kullanılan höyükte Roma ve daha geç dönem tahribatları göstermektedir. Höyükün doğu yamacında daha alt tabakalarda, Hittit stratigrafisinde, özellikle İ.O. XIV. Hittit İmparatorluk Dönemi anıtsal mimarî çevresinde yoğunlaşmıştır.

KAYNAKÇA

AKYURT, İ. M.

1998 *M.Ö. 2. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri*, TTKY VI/49, Ankara.

ALKIM, U. B.

1966 Gedikli (Karahöyük) Kazısı- Birinci Ön Rapor (Excavations at Gedikli- First Preliminary Report) *Belleoten XXX*: 1-57.

BITTEL, K., Herre, W., Otten, H., Röhrs, M., Schaeuble, J.

1958 "Die hethitischen Grabfunde von Osmankayası" *WVDOG* 71.

BRYCE, T.

2002 *Hittit Dünyasında Yaşam ve Toplum (Life and Society in the Hittite World)*, çev. M. Günay) Dost Kitabevi, Ankara.

DINÇOL, Ali. M.

1969 "Rez.: W. Orthmann, Das Gräberfeld bei İllica. Weisbaden, 1967." *BiOr XXVI*, 3/4: 220-223.

ERKANAL, A.

2002 "İzmir Bölgesi Arkeolojik Araştırmalarında Panaztepe Kazısı'nın Yeri" *İzmir Kent Kültürü Dergisi* 5: 188-195. İzmir Büyükşehir Belediyesi Publications, İzmir.

ERKANAL, A.

2004 "Anadolu Miken İlişkileri" *Arkeo-Atlas* 3, (Anadolu'da İlk İmparatorluk: Hititler): 90-93, İstanbul.

FISCHER, B., Genz, H., Jean, É., Köroğlu, K.

2003 *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions, Proceedings of the International Workshop*. İstanbul, November 8-9, 2002, İstanbul.

GOLDMAN, H.

1956 *Excavations at Gözlükule, Tarsus II. From Neolithic through the Bronze Age*, Princeton University Pres.

GURNEY, O. R.

1981 *The Hittites*, Penguin Books, Great Britain.

KARAGEORGHIS, V.

2001 "Why White Slip" The White Slip Ware of Late Bronze Age Cyprus (ed. V. Karageorghis): 9-13. Wien.

KROMHOLZ, A.

1978 *Cypriot White Slip II hemispherical bowls* (Unpublished PhD Dissertation) Brandeis University.

LURKER, M.

1980 *The Gods and Symbols of Ancient Egypt* (English edition), Thames and Hudson, London.

MACQUEEN, J. G.

1986 *The Hittites and their Contemporaries in Asia Minor* (rev. ed.), Thames and Hudson, London.

MALMGREN, K.

1999 "The White Slip Ware from Klavdhia-Tremithos" K. H. Nicklasson (ed.), *Cypriot Archaeology in Göteborg 20 May 1998* (1999): 77-96.

MELLINK, M. J.

1972 "Archaeology in Asia Minor" *AJA* 76: 165-188.

TODD, I. A.

2001 "Early Connections of Cyprus with Anatolia" Karageorghis 2001: 203-213.

OTTEN, H.

1958a *Hethitische Totenrituale*, Akademie Verlag, Berlin.

1958b "Bestattungssitten und Jenseitsvorstellungen nach den Hethitischen Texten" K. Bittel et al., *Die Hethitischen Grabfunde von Osmankayası*, WVDOG 71: 81-84.

PESCHLOW-BİNDOKAT, A.

1975 "Zur Säulenstraße von Pompeiopolis in Kilikien" *Ist Mitt* 25: 373-391.

- WOOLLEY L. C.
1955 *Alalakh. An Account of the Excavations at Tell Atchana in Hatay, 1937-1949*. Oxford.
- YAĞCI, R.
2003a "The Stratigraphy of Cyprus WS II&Mycenaean Cups in Soli Höyük Excavations" Fischer, B. et al. 93-106.
- YAĞCI, R.
2003b "Beyaz Astarlı(White Slip)II Kapları ve İ.Ö. II. Binde Kıbrıs Soli İlişkileri" *Adalya VI* (2003): 1-19.
- YAĞCI, R.
2007 "Soli/Pompeiopolis 2005 Yılı Kazıları" 28. Kazı Sonuçları Toplantısı 2 (29 Mayıs-2 Haziran 2006 Çanakkale): 175-184.
- YAĞCI, R.
2007a "Hittites at Soli (Cilicia)" 5-6.Uluslararası Hititoloji Kongresi (9 Eylül 2005). Rome (baskıda).
- YAĞCI, R.
2007b "A Grave at Soli Höyük from the Hittite Imperial Period" *Haluk Abbasoğlu'na Armağan* (baskıda).

KİSALTMALAR

AJA	American Journal of Archaeology. New York
BiOr	Bibliotheca Orientalis. Leiden
Ist Mit	Istanbuler Mitteilungen. Tübingen
TTKY	Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi. Ankara
WVDOG	Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient Gesellschaft. Berlin

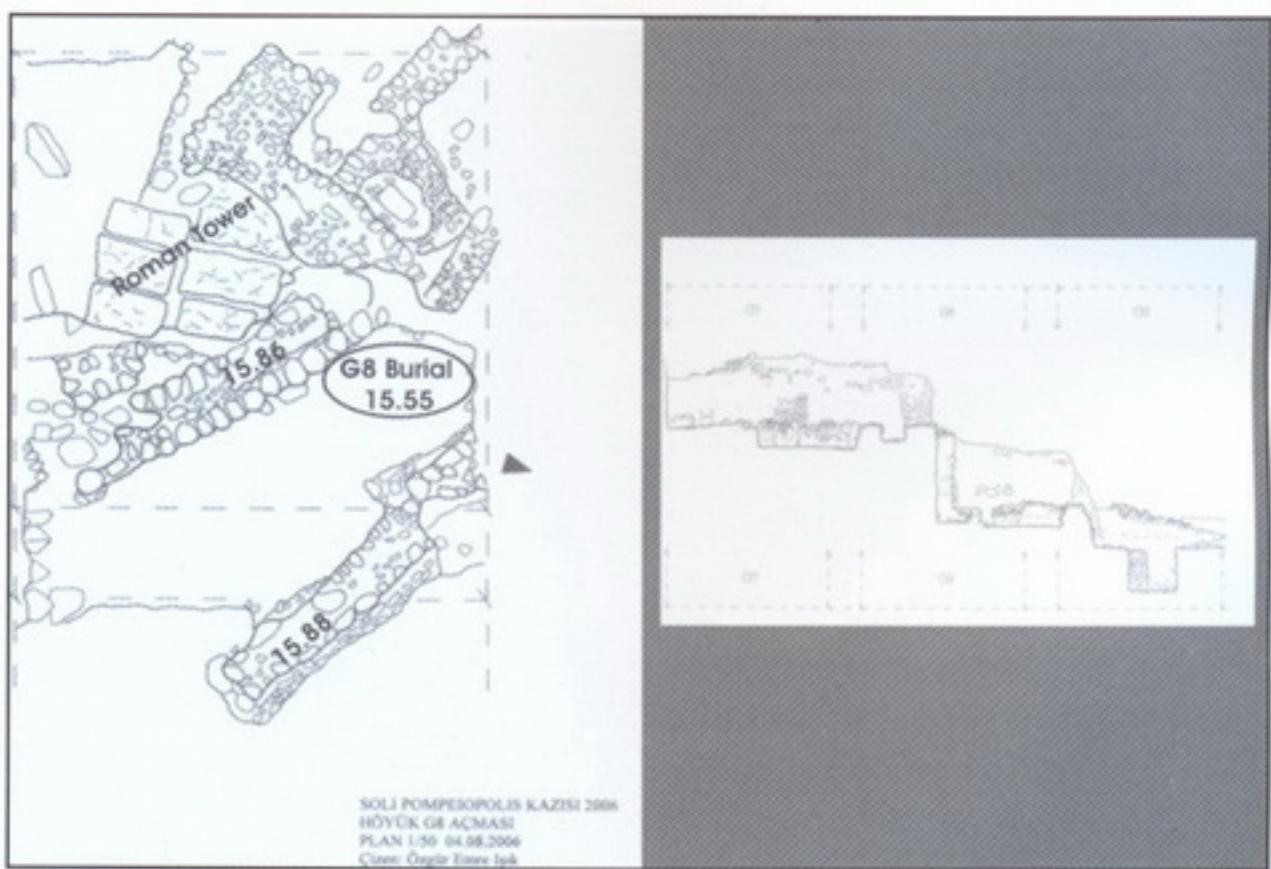
Resim: 1

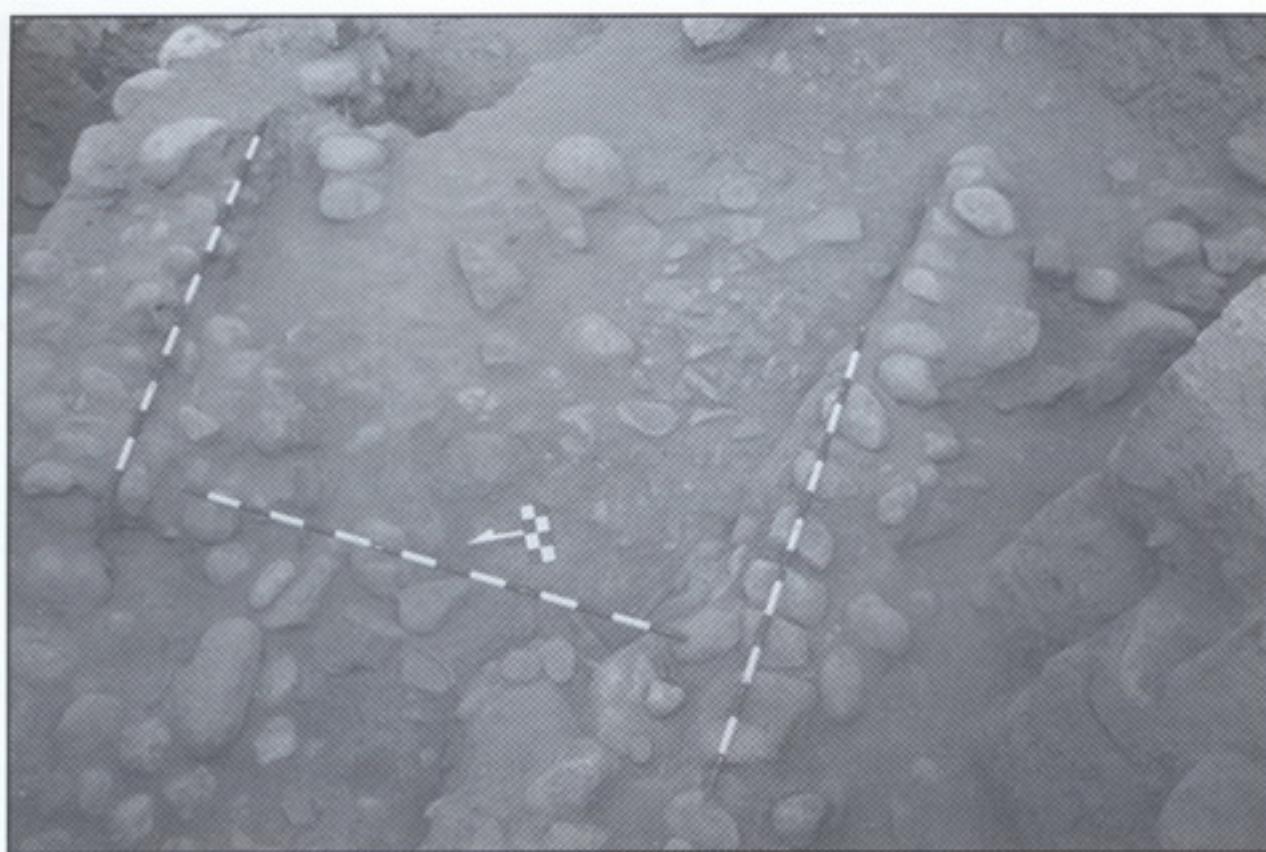
Resim: 2

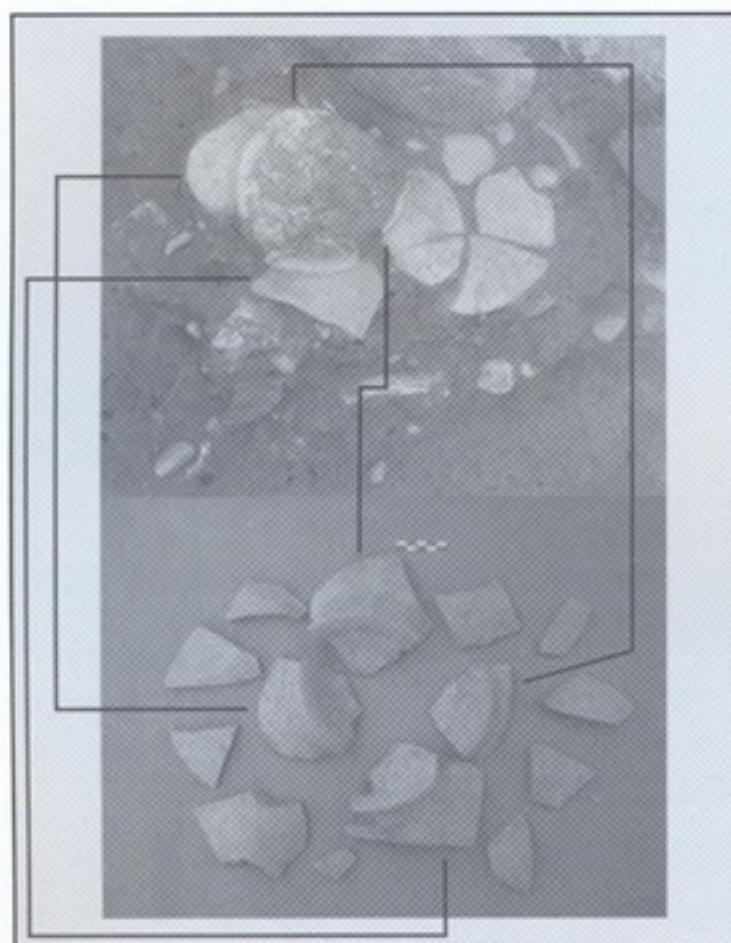
Resim: 3

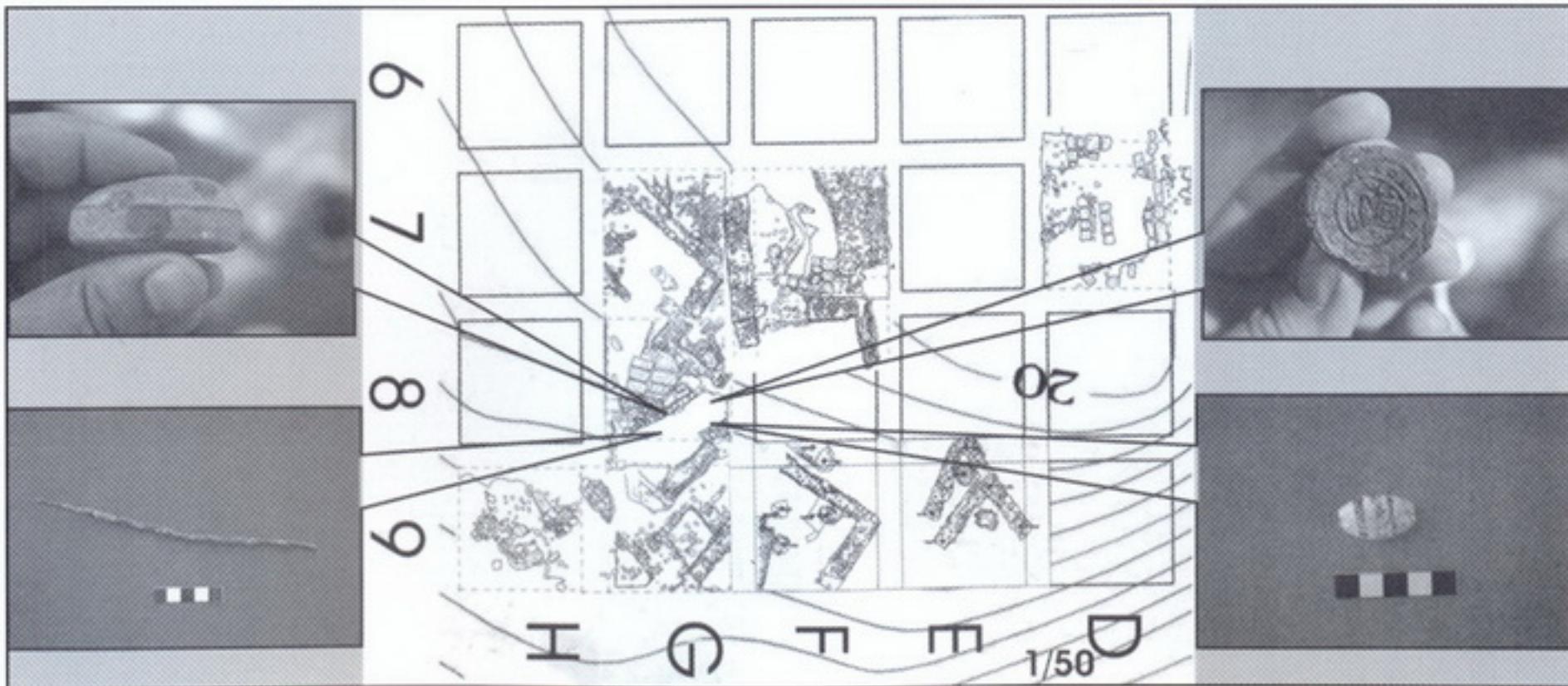
Resim: 4

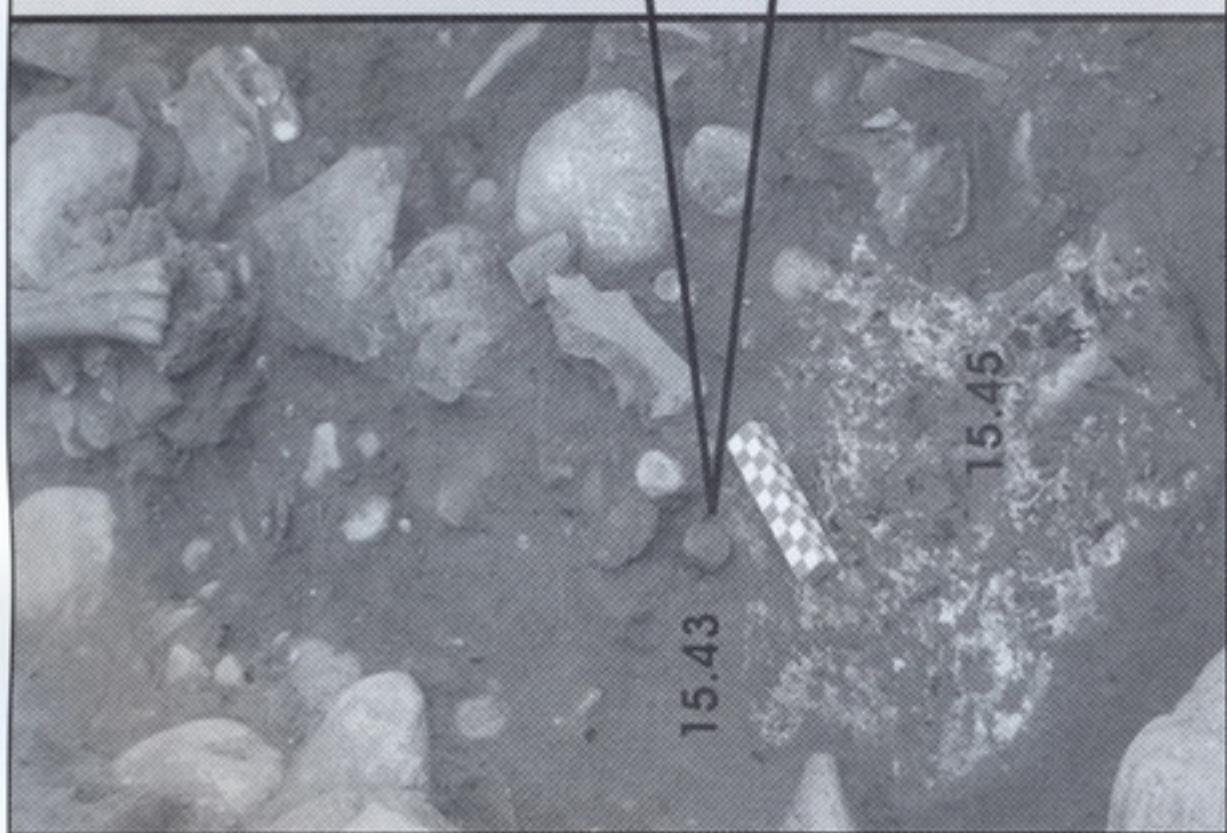
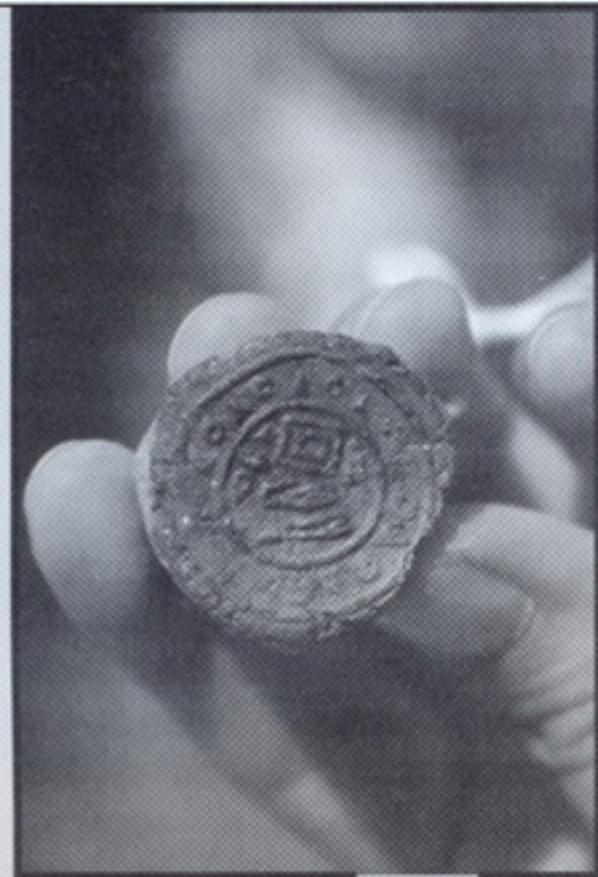
Resim: 5

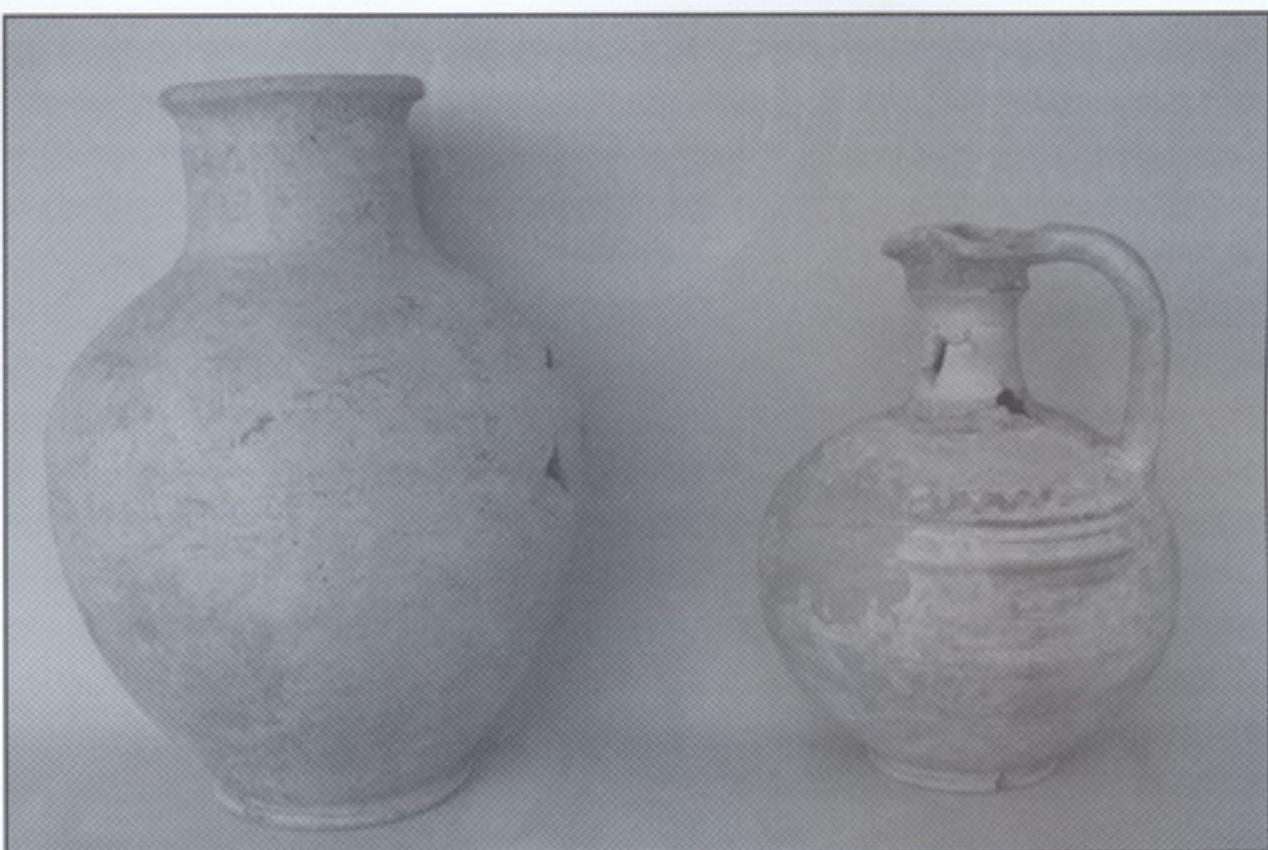
Resim: 6

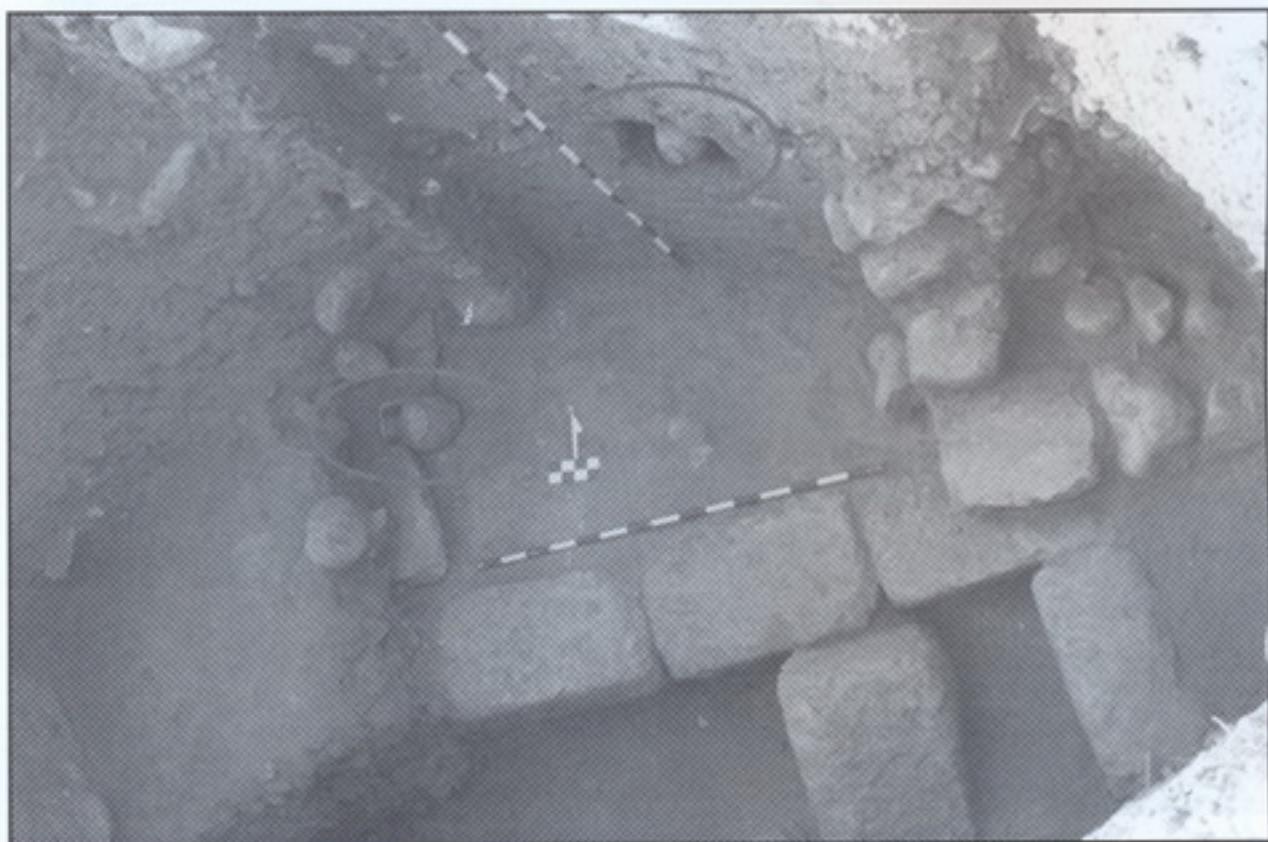
Resim: 7

Resim: 8

Resim: 9

Resim: 10